

do zadnjega hipa ter kake nade je stavilo v njega. Ta pogreb pa je tudi pokazal, da smrt Parnellova je preprečila mnogo hudih domačih preprirov.

Narodno gospodarstvo.

Trgovska in obrtniška zbornica.

C. kr. deželna vlada je javila trgovski in obrtniški zbornici sledeče:

Po dopisu visokega c. kr. trgovskega ministerstva z dne 9. aprila 1891. leta, št. 53.677 z leta 1890. je neko obrtno oblastvo vprašalo, je li tiste obrtnike, ki ne zvršujejo obrta svojega, oziroma so oglasili, da ga ne zvršujejo, a ga niso odložili, smatrati za zadružnike.

O tem je naznanilo trgovsko ministerstvo naslednje:

Spadajo li taki obrtniki k zadrugi ali ne, to odločujejo edino le določila obrtnega reda. Ta zakon pa pozna le nastop in odložitev obrta, ne pa oglašene nevršbe. Nastop pa odložitev obrta označuje obrtni list, odnosno koncesija, ki se da, oziroma nazaj vzame.

Dokler pa obrtnik ima obrtni list, oziroma koncesijo, smatrati ga je nedvomno formalno za obrt samostojno zvršujočega in po smislu § 107. obrtn. reda za uda dotične zadruge. Oglasitev nevršbe pri finančnem oblastvu pa ima edino le davčnotehničen pomen ter ne vpliva prav nič na uporabo določil obrtnega reda. S tem se ujema tudi normalni statut za obrtne zadruge, ki izreka v § 8., da obrtnik preneha biti zadružnik le tedaj, kadar popolnoma opusti obrt in kadar mu ga oblastvo odvzame po §§ 57. in 138. obrtn. reda. Vsled same nevršbe torej po besedilu normalnega statuta obrtnik ne neha biti ud.

Odločitev vprašanja v tem smislu pa opravičujejo tudi splošni gospodarsveni preudarki. Po § 114. obrtn. reda je zadruga zastopnica interesov, in zato je mora biti do tega, da ima vse, ki niso obrta izrecno odložili, v svoji zavezi.

Če se torej tudi kateri obrtnik iz osebnih premislekov ne odreče obrtne pravice, ki je v dejanji ne uporablja, vendar ne nasprotuje načelo interesnega zastopa njegovi zadružnosti. Poleg prostovoljnega nezvrševanja obrta nameri se lahko tudi neprostovoljno, kadar n. pr. splošna, trajna kriza provzroči nezvrševanje, in sicer davčnemu oblastvu oglašeno nezvrševanje. Nasprotovalo bi naravnost zakonu in gospodarstvenim zahtevam, ako bi se delopustni mojstri izključili iz zadružne zaveze in bi se zadruga vsled tega za nekaj časa, vsaj nekoliko razdružila.

Kadar obrtnik ne zvršuje obrta, ne spada le fakultativno k zadrugi, ampak obligatorno, ker opravičeno je, da se ne odveže posebnih bremen, katera naklada zadružnost, tist, ki si pridrži pravico, da začne, kadar koli hoče, zopet tačas nezvrševani obrt, ter je torej v drugem položaji nego tist, ki je obrt odložil.

Zatorej je trgovsko ministerstvo dogovorno z ministerstvom za notranje reči izjavilo, da obrtnik pripada k zadrugi, dokler izrecno ne odloži obrta.

Potemtakem ne nasprotuje nič, da se obrtnikom, kateri ne zvršujejo obrta, pa ga niso odložili, izroči kot zadružnikom kako opravilo ali vodstvo pri zadrugi, ter tudi ni proti določbam §§ 114. in 115. obrt. reda, ako dotična zadruga izreče v svojih pravilih, da je obrtnikom, kateri nekaj časa ne zvršujejo obrta, manj plačevati zadružnih naklad nego drugim udom.

Ta odredba se ne tiče razmerja tistih obrtnikov, katerih obrt zvršuje zakupnik ali namestnik, oziroma teh zakupnikov kot namestnikov, do zadruge. To razmerje je bilo razpravljano v odredbi z dne 19. julija 1885. leta, št. 20.228.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

240.

Tiskarstvo na Poljskem in Ruskem.

Na Poljsko je dospelo tiskarstvo tudi jako zgodaj, in to z Nemškega. Prva latinska knjiga je bila natisnena v Krakovem uže 1465. l., a prva poljska, za katero se sedaj vé, pod naslovom „Agenda kościelna“ tudi v Krakovem 1505. l. pri Halleru. Morda je bilo še prej več ali manj knjižic tiskanih, ali do nas ni prišla nobena. Leta 1517. je bila natisnena v Krakovem prva hebrejska knjiga, a 1540. l. nova zaveza v hebrejskem jeziku. Prvo poljsko biblijo je natisnil 1561. l. Nikolaj Scharffenberg. Najbolje sta se proslavila s tiskanjem knjig Andrej Lazarz in Janez Januszewski. Ta Januszewski je bil vrlo učen človek. Iz prvega je bil poslanik in državni tajnik, pozneje se je okanil javnega življenja in se posvetil znano sti in tiskarstvu. Razen Krakovega je bilo v šestnajstem stoletju tiskarjev tudi po drugih poljskih mestih, zlasti v Zamoišču, Lublinu, Poznanju (1577 l.), Varšavi (1580.) l. i. t. d. V obče je bilo takrat več poljskih tiskaren, nego jih je dandanes.

V pravo Rusko je dospelo tiskarstvo šele v šestnajstem stoletju. No knjige, namenjene cerkvi na Ruskem, tiskali so uže pod konec petnajstega stoletja, in to najprej v Krakovem, kjer je bil Svetopolk Fiol ustrojil tiskarno s cirilico in je 1491. l. natisnil v cirilici dve knjigi cerkveni, namreč: „Oktoih“ in „Časoslov“. To sta prvi knjigi tiskani v staroslovenskem jeziku; dandanes sta zelo redki, zato pa tudi dragoceni. No ti knjigi sta bili osodni za tiskarja. Krakovski škof je zatožil Fiola, da širi pravoslavje. Mož se je sicer opravičil, ali vendar se je tako preplašil, da se je preselil s svojo tiskarno v Levoč na severnem Ogerskem, kjer je umrl 1525. l.